

ÖNEMLİ BİR TÜRKÇE SÖZLÜK

N. AKMAL AYYUBİ

İslâm bilimleri alanında, Hindistanda Ortaçağdan bu yana süren zengin geleneğe, nüfusunun 50 milyonu Müslüman olan bugünkü Hindistan halkı da hâlâ sımsıkı bağlı bulunmaktadır. Hindistan yarımadasında İslâm bilimlerini ilerleten başlıca kurum ve kitaplıklar, eskiden olduğu gibi şimdi de, Hindistan Birliğini meydana getiren topraklar üzerinde kurulu durmaktadır. Çeşitli topluluklardan oluşan Hindistan halkının ulusal hayatı içerisinde yaşamaya hak kazanmış olan bu kurumlar, Hindistandaki layikliğinin birer simgesidir. Hint hükümetinden bol yardım ve destek gören İslâm bilimleri kendi tarihsel rollerini oynamakta devam etmekte, geleceğe de güvenle bakmaktadırlar.

Bu kurumların başında Aligarh Müslüman Üniversitesi gelir. 1875'te büyük eğitimci ve ıslahatçı Sir Syed Ahmad Khan, "Mohammedan Anglo-Oriental College" adını taşıyan Müslüman İngiliz Doğu Kolejini kurdu, bu kolej gelişerek 1920'de Aligarh Müslüman Üniversitesine çevrildi. Hemen bütün başlıca akademik disiplinlere yer vermiş olan bu kurum, en çok Arap, Fars ve Türk bilimlerini öğretmek ve araştırmakla dikkati çekmektedir. Burada özgür araştırma yapma geleneği her yanda iyi karşılanmış, gelecek için de bu alanda yeni tasarımlara yol açmıştır.

1954'te Aligarh Üniversitesinde kurulan İslâm Araştırmaları Enstitüsü, genel olarak İslâm bilgileri üzerinde incelemeler yaptığı gibi, Batı Asya ülkelerinin (Türkiye dahil) tarihi ve kültürü üzerinde de, özellikle günümüzdeki gelişmeleri bakımından, araştırmalar yapmaktadır. Amaçları arasında, eski metinlerin bilimsel yayımlarını yapmak, türlü okul (ekol) ve devinimleri bilim bakımından değerlendirmek, bunları ele alan değerli kitap ve monografiler basmak da vardır. Enstitü aynı zamanda Urdu dilinde bir dergi, İngilizce olarak da bir belleten çıkarmaktadır. Türlü dillerde 20 000 kadar cilt barındıran kitaplığında, bütün memlekette modern Arapça, Farsça ve Türkçe yayımlardan seçilmiş en çeşitli ve en zengin bir koleksiyon meydana getirilmiştir.

Üniversitenin Mevlâna Abul Kalam Azad¹ adına kurulmuş olan kitaplığında Arapça, Farsça ve Türkçe basma yazma değerli bir kole-

siyon bulunmaktadır. Bu kitaplıkta, çok değerli bir sözlüğün el yazmasını buldum. 1037/10 sayılı bu yazma eserin hacmi 1196 büyük sayfa ise de, tamam değildir. Adı *Kitab-ı Arabî ve Farisî ve Türkî*'dir. Bunda, Arapça, Farsça ve Türkçe (Çağatay lehçesi) kelimeler *kitap, bap* ve *fasıl* usulü üzerine düzenlenmiş olup, her bölüm Arapça, Farsça ve Türkçe gruplara ayrılmış ve anlamlar Farsça olarak açıklanmıştır. En çok terim (felsefe, astronomi, türe, dilbilgisi, müzik), tıp) ve halk deyimleri bakımından zengin olduğu için, her halde Türkologları ilgilendirecektir. İşte bu düşünce ile, aşağıda filolojik değerlerini göz önünde bulundurarak seçtiğim örnekleri sıralıyorum².

Yazarın adı eserde geçmiyorsa da, kitabın XVI. yüzyılda Hindistanda yazıldığı sanılmaktadır.

کتاب الالف :

باب الالف —

فصل فی العربی —

فصل فی الفارسی —

فصل فی الترسی —

اتا- بالفتح بدر کذا فی القنیه و اتا بالضم تلخه

ارعنا- بالفتح آن جوی و ارغا زبر یادت و او نیز

ارقا- حجامت کاه کذا فی القنیه

استقیلا- نام ترکی مبارز افراسیاب

اغا- بالفتح برادر بزرك

الا- ابلق

امغا- بالكسر بز کوهی کذا فی القنیه

املرغا- ایشان

انا- بالفتح مادر

اوفکار- بضم اول و فتح دوم شش

ایا- بالفتح کف دست این هر سه لغت از قنیه است

¹ Hindistan Cumhuriyetinin ilk Millî Eğitim Bakanı.

² “Türk Dili Araştırma Yılığ - Belleten” için bu yazıyı hazırlarken, Türk Dil Kurumu Başkanı sayın Ağâh Sırrı Levend'den gördüğüm geniş ölçüdeki yardım için burada teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Ancak bu yardım sayesinde bu yazı hazırlanabilmiştir.

باب الباء - ... فصل فی التریکی -

الب - بفتحین دلیر و قبل بسکون دوم ست
اسب - نام ماه رجب

باب التاء - ... فصل فی التریکی -

آت - ممدود اسب کذا فی شرفنامه و درادات بمعنی کوست ست و در قنیه نیز هم بدیمعی
منقول از فانکویاست وات بالفتح بغیر مدنیز بدیمعی آمده است

آنت - ممدود سوکند

ات - بالكسر سک

ارفت - پشت

ارمت - بالفتح انمرد

است - بکسر تین کوچه

انکست - سرخاب کذا فی شرفنامه و در قنیه هم بدیمعی انکست ست

اوت - بالفح گاه و دارو کذا فی القنیه و اوت بضم یکم و فتح دوم شزم

اولت - بالضم قانیذ

اوزت - بضاد نیز یعنی غول

ایت - سرخاب ست و نیز کوچ که بعربی ضمع کویند

اپت - بابای فارسی گوشت

ایت - سک

باب التاء مثلثه - فصل فی العربی (فارسی و ترکی)

باب الجیم التازی فصل فی التریکی : -

ابتج - بضم تین دام

اج - بالضم کرو

ارلوج - بالفتح سنبر

ارکچ - بضم یکم و سوم کوهان شتر

ارکوج - بفتح مثله

ارنج - بضم یکم و سوم رشوت و قیل بفتح یکم و ضم دوم و ارنج بکسرتین پروبال

اشیج - بکسرتین دیک کلی

أعاج - بفتحین درخت

افننج - بفتحین نردبان

اوج - بضم یکم و قیل بفتح کناره

اورج - بضم یکم و سوم روزه

اورکاج - صنادم خلق

اوکوج - کویان شتر کذا فی القنیه

اوکنج - بالضم پیشیانی

اویج - بضم یکم و دوم مفتوح موانست

فصل الجیم الفارسی فصل فی ترکی : -

اجاج - بالضم بهشت کذا بشر فنامه و درز فانکو باکست جامه کهنه آورده است

باب الحاء فصل فی ترکی : -

احاح - بالضم بهشت کذا فی القنیه منقول از ازز فانکو یا والله اعلم

باب الخاء المعجمة - فصل فی العربی فصل فی الفارسی

باب الدال المهمله فصل فی ترکی : -

ارمد - بکسر یکم و سوم و آورد بضم یکم و فتح دوم لبک دری کذا فی القنیه

اند - بالفتح سوکند

اود - بضم یکم و فتح دوم آری

باب الذال - فصل فی العربی فصل فی الفارسی

باب الراء المهمله : - فصل فی ترکی : -

اقسنقر - باقاف موتوف و ضم سین و قاف دوم شکره سپید و ترکان غلامان رانیز نام

نهند کذا فی شرفنامه و در دستور بمعنی زردند کورست و درادات بمعنی سپید

و در قنیه منقول از فرهنگي بمعنی آفتاب ست اقوال معنی اول حقیقی ست و دیگر

همه مجازی و بضم همزه نیز درین لغت ست

اثر - سپرز یعنی تلی کذا فی الادات و در ملتقط لقم میان قاضی شه بزاء معجمه است

اخبز - بکسر یکم و ضم سوم معجمه مکرانی اجیر بازار

ار - بالضم اسپ چومیخ و بالکسر مرد اینمعنی از قنیه است

ارتر - نخچیر

اشتر - لهم بکسر یکم و فتح دوم دردن

آغار - درخت

اغر - بفتح یکم و کسر دوم زبان و بکسر تین کران

اکسر - بفتح یکم و ضم سوم انسان بی پدروبی مادر

التر - نشستن

الغار - بالکسر تاخت

انکر - بضم یکم و فتح سوم انسان

اوجار - بازار

اور - بالضم مقام

اوشر - بالضم می نماید و شمار میکند

اوفکر - بضم یکم و فتح سوم و چهارم بیاموز کذا فی القنیه

اوکدر - بالفتح یوم

اوبر - بضم یکم و سوم که دهم ست ارزن که نام غله ایست و بعربی آنرا دخن و بهندی

چینه خوانند و بازار فارسی درخت بادام کوهی

ایر - بالکسر سرود کذا فی القنیه

ایغر - بکسر یکم و سوم معجمه کشتن
ایدر - آری و آنچنان

باب الزاء التازی - فصل فی التریکی : -

اریغر - بفتح یکم و کسر دوم و چهارم ناپاک از اندک کذا فی القنیه و در شرفنامه دوست
برین معنی چنانچه بالا گذشت

اسپرز - بالضم و بضم سوم که دوم فارسیست میان فرج
اجز - بضمین روزی

ارسز - بکسر تین دریغ

ارسغز - بفتح یکم و کسر دوم هیچکاری

اسپلز - بفتح یکم و کسر سوم بی اصل

اغز - دهان

اکز - بضمین کاوخصی

الدکز و ایلدکز - بالکسر با کاف فارسی نام بادشاه هی

اوتسبز - بضم یکم و فتح دوم و کسر چهارم بی شرم و نیز ترکاو جوان بالکسر حواصل

ایز - بالکسر جواب

باب السین المهمله فصل فی التریکی : -

اس - قاقم که از موینه است و خوردنی

اس - بالضم عقل

باب الشین المعجمه فصل فی التریکی : -

اوش - بفتح تین هنام

ارفش - بفتح و کسر سوم کاروان

اش - بالضم آهنگ

اغلمش - نام بادشاه

اکدش - بالکسر بادال مکسور ترکه که از جانب مادر یا پدر هند و بودو آن اسپ که

از تازی و ترکی زاید و درز فاندکو یا مذکورست که فرزند را کویند که نشارك

بود از دو جنس که بترکی فرقه کویند اقول این معلوم میشود که اکدش ترکه

نیست بنابراین مانیز در ترکه آوردیم و نیز از لفظ همه معلوم میشود که این

ترکیست و نیز دور چنین باشد آنرا اکدش کویند بوجه مجاز .

اکش - بضمین بسیار

التمش - شست

الش - بضمین بخش

الفش - بضمین دعای نیکه قرعش ضد آن

اورش - بضم یکم و سوم جنک

اوزیش - بالضم جان و تن و سر

اوکوش - دوستان

اولش - بکسر یکم و فتح دوم بار

ایکدش - همان اکدش مذکور

باب الصاد - فصل التری سینه هی
 باب الضاد فصل فی الفارسی و ترکی سینه هی
 باب الطاء فصل فی الفارسی و ترکی سینه
 باب الظاء فصل فی الفارسی و ترکی سینه هی
 باب العین فصل فی التری : -
 اجمع - تلخ و شور و ترش کذا فی القنیه
 باب الغین فصل فی التری : -

ارسارغ - زرده
 اریغ - بایاء فارسی باک کذا فی زفانکویا و در شرفنامه بایاء تازی ست
 اسلغ - بفتح و یکم و کسر دوم و چهارم همکاره
 اسلغ - بفتح و یکم و کسر سوم با اصل
 اغ - بالفتح پرنده
 اغرغ - بفتح یکم و کسر سوم دردمند
 الاغ - بالضم آنکه برای اسب توشه مهیا دارند تا بجائیکه نامزد بود زود بر سدونیز
 اسپ را کویند و الاق مترادف ست
 الغ - بفتح یکم و کسر دوم بیزای نامرد و الغ بضمین بزرک
 اوتاغ - خرکاه
 او جاریغ - بالفتح بازاریان
 او قلغ - بضم یکم و سوم دردمند
 اولنجوع - بیداری
 ایاخ - بالفتح کاسه و فی العلمی پیاله
 اریغ - بالفتح خرس

باب الفاء - ترکی سینه هی
 باب القاف فصل فی التری :

ایاق - بالفتح کاسه
 ارق - داس
 احساق - بالضم سنک کذا فی شرفنامه و در زفانکو با بمعنی لئک آمده است
 اراق - نای و نام موضع
 ارتق - بکسر یکم و سوم زیاده
 ارتوق - بالفتح پا و باریک تر
 ارق - بکسر یکم و فتح دوم دور و بفتح یکم و کسر دوم لاغر و در زفانکو با بمعنی خوبست
 ارتوق - جوزا
 ارتاق - زدن
 استق - بضم یکم و سوم شتالکک

اسلاق - بالفتح قشستگاه بادشاهان درزمستان
 ائق - توشه
 اغلق - بضم یکم و سوم شتالنگ
 اخلق - بضم یکم و سوم بزغاله
 اغلاق - مثله و نیز حلوان و بزیز کذا فی زفانکویا
 اقق - وحشی
 الافیق - بکسر یکم بضم سوم و پنجم آنگاه
 الاق - بالضم همان الاغ
 الملق - الافق
 املاق - نام ولایتهای ترکان
 اوق - بفتححتین راست
 اوجهلاق - سریر و او حق دیکدان
 اودلق - ساق
 اونتارق - فراموش کردن
 اوپق - زورق
 ایاق - بالفتح همان ایاغ که گذشت
 ایرق - بالفتح دیکر کذا فی شرفنامه درنه فانکو یا بمعنی که یل نوشته
 ایق - بفتححتین پای
 ایلاق - بالفتح نشستگاه ملوک بتابستان
 ایلق - کمانچه والله اعلم

باب الکاف التازی فصل فی التریکی : -

اتوک - موزه
 اتکک - بفتححتین دامن
 اتمکک - بالفتح نان
 احکک - بالضم بام
 ادکک - بکسر تین بودم
 ارکک - بضم تین زرد آلو و فتح یکم و ضم سوم میش این لغت از قنیه است
 ارکاکک - بالفتح انکشت
 ارککک - بکسر یکم و فتح سوم مرو
 ارملک - بالضم پشمینه است خوبتر از صوف
 ازکک - پخته
 ازنکک - بکسر یکم و سوم و فتح دوم آستانه در و بضم یکم و کسر سوم اینکک
 اکک - بالکسر علت
 اکسوکک - کر
 الکک - بکسر تین دردست او کذا فی الشرفنامه و در قنیه الکک بفتح یکم و کسر سوم
 بمعنی راه راست الکک بضم تین مرده
 الکککک - بکسر یکم و دوم و چهارم دستوانه

املکک - بفتح یکم و سوم رنج
 انکک - بفتحین رخساره
 انکر نکک - بفتح یکم و سوم و کسر پنجم ایشان
 اوجکک - بام
 اوردکک - مرغابی کذا فی القنیه
 اوزاکک - کر جان
 اورمکک - آموختن
 اولکک - مرده
 اویلکک - وقت نماز پیشین یعنی ظهر
 ایرکک - بضم یکم و کسر سوم مرغابی
 ایشکک - خر
 ایکلکک - بیسار کذا فی القنیه
 ایکک - بالكسر رنجوری و نزدیک شیراز که نارنج در آن خوب شود
 ایلکک - بالكسر آبادان جای کذا فی الشرفنامه و درز فانکو یا بمعنی غربال مسطورست

باب الکاف الفارسی عربی و ترکی سین هی

باب اللام فصل فی ترکی : -

اغل - بضمین آدم علیه السلام
 ال - بالفتح رنکک لال و اسپ پوزو بستان و بالكسر شهر ولایت و بضم اول مکان رنج
 انزل - بضم یکم و سوم دروغ
 اسکال - بالفتح زنجندان
 اوغل - بضم یکم و کسر سوم سیر اب کردن
 ایل - بالفتح فرزند و نام ولایت

باب المیم فصل فی ترکی : -

اجتنتکم - کروپستی پایه
 ادم - بفتحین آدم علیه السلام
 ارم - هزار
 ارم - بکسرین بودم
 ادم - بفتحین فرزند
 اسلم - بالفتح اسود
 الغ بیرم - عید فطر
 او یرم - چنکک که آن سازیست
 اودم - بالفتح خانه دیوار
 اوزم - محلب و اوزم بالضم و بادامه فارسی انکور

باب النون فصل فی ترکی : -

ارسلان - شیرو نیز پادشاهی

ارسلن - مثله
 ازن - بفتح یکم و ضم دوم آب
 اسن - بکسرتین سلامت
 اذن - بفتح یکم و کسر دوم تاختن
 اکن - بفتح یکم و کسر دوم پیشانی و درتبیان اللغات التورکی اکن با کاف فارسی دیده شده است
 اندن - بفتح یکم و سوم و از سخن گفتن ازراه تعجب و کان و شکر
 انکیدان - بفتح یکم و سوم و پنجم از ایشان
 اوردن - بفتح یکم و سوم هیزم
 اودرکان - بضم یکم و پنجم و کسر سوم میراننده
 اون - بضم یکم و فتح دوم آواز
 ایلنکان - بالفتح آفریننده
 این - بکسریکم و فتح دوم یکبارکی
 باب الواو - فصل فی التورکی :-

ارتو - بالضم پوشیش
 ارزلو - بضمین روزی مند
 ارغاد - بالفتح جوی آب و آرا ارغا بغير داد نیز کویند
 اسلو - بالضم باعقل
 اکو - بضمین یوم
 او - بالفتح صید
 اوتلو - بضم یکم و فتح دوم باشرم
 اماکو - بالفتح پهلو
 ایچکو - بالکسر شکنجه
 باب الهاء فصل فی التورکی :-

اته - بالفتح پدر
 اویلرنه - بکسرتین مع فتح اللام بودند
 ارنه - بالضم میانه
 اسره - بکسر یکم و فتح سوم ازان
 اسواله - بفتححتین اسپ ابلق
 انجه - خندان
 انده - بفتح یکم برد
 اناله - بفتح یکم و کسر دوم و فتح چهارم و پنجم ای با او بهم
 انه - بفتححتین مادر
 اوبه - بالضم آشیانه
 اوجه - بالضم پشت آدمی
 اته - بالضم بدرستی
 اوی اته - مادر و نیز بدرستی

ایله - بفتح یکم و سوم چنان
ایلیه - طعمی ست ترکان را

باب الیاء فصل فی الترمکی :-

ای - ماه
اتجی - بالضم طیب
اتلی - بالضم سوار
اجکری - بالكسر درون
اچی - باجیم فارسی برادر مهتر
ازکی - بالكسر زبان
ارالچی - بالكسره و متجانس زن
اردکی - بكسر یکم و فتح سوم هنرمند
ارکی - بالكسر جوی آب ست
اری - بفتح یکم و کسر دوم زنبور
اسری - یوز
اغری - بالضم دزد
اکرمی - بیت
اکری - بالكسر زبان است
الکوی - بالكسر پیش
اتی - بالكسر و قیل بفتح یکم و کسر سوم وزن
ابرلی - چوپ بازوی در
البری - بفتح یکم و ضم سوم ازان سبو
امدی - بالكسر این ساعت
اسکنی - بفتح یکم و کسر دوم و فتح چهارم همچواو
اوجی - بالجم صیاد
ای - بالضم اسپ و نیزه
الچی - باجیم فارسی اتباع
ایکی - بالكسر خوش

کتاب الباء تازی :

باب الالف - فصل فی العربی فصل فی الفارسی فصل فی الترمکی :-

بزکا - بالكسر مارا
بغرا - بالفتح خوک ترکه بعربی خنزیر کویند - و بالضم نام بادشاه خوارزم و آن کلنک
که هنگام پریدن پیشتر از دیگران پردد و نوعی از طعام و نیز اشترتر
برزویلا - نام مبارزی تورانی از لشکر افراسیاب
برتشیا - پرستوک را کویند
بسریا - گوشت را کویند که بتازی شحم خوانند
بزرا - تخم زراعت

بغا - هیز و پشت پای را کویند و بعربی مخنث خوانند

بغلا - غول بیابانی را کویند

بغتلغا - کلاه و فرجی را کویند

بغسورا - نام قریه ایست میان سرخس و هرات

باب الباء التازی - ترکی سین هی

باب الباء فارسی - ترکی و عربی سین هی

باب التاء - فصل فی التریکی :-

بیات - ایزد تعالی

بوت - ران

باب التاء - فصل الفارسی و ترکی سین هی

باب الجیم التازی - ترکی سین هی

باب الباء فارسی - فصل الجیم الفارسی فصل فی التریکی :-

بسنج - بکسرتین پخته و نرم و تاب روی

باب الحاء المهمله - فصل فی العربی فصل فی الفارسی (ترکی سین هی)

باب الخاء - فصل فی العربی فصل فی الفارسی (ترکی سین هی)

باب الدال - فصل فی العربی فصل فی الفارسی (ترکی سین هی)

باب الذال - فصل فی العربی (ترکی و فارسی الفاظ سین هی)

باب الراء - فصل فی العربی فصل فی الفارسی فصل فی التریکی :-

بغر - بفتح یکم و کسر دوم جکر

بغشور - نام قریه ایست میان سرخس و هرات

بلغر - بضم یکم و سوم آتش کندم کذا فی علمی و در شرفنامه این افت رادر فارسی

آورده است و من میدانم که این لغت مختصر بلغور است اگرچه در ترکی مستعمل

شده پس هر دو لغت این درفاوسی و ترکی آورده شده است

بلغار - پوستهای رنگین خوشبوی موج دارد شهریست نزدیک ظلمات

بلغندر - بی قیدوبی دیانت و لفظیست که در مدح و دشنام استعمال کنند

بلغور - بالضم با واو فارسی و قیل بالفتح طعام کاجی و در علمی مذکور است که دیکی ست

مخصوص

باب الزاء التازی فصل فی التریکی :-

بز - بالكسرا با یوز و یوز باد او فارسی ست خنک و نیز بکسر یکم و فتح دوم عدد

باب الزاء فارسی فصل فی الفارسی (عربی و ترکی الفاظ سین هی)

باب السین المهملة فصل فی التریکی :-

بیس - بالكسر دریچه نظرونکاه

بیس - بالفتح شیردرنده

ببئس - بفتح یکم و کسر دوم درویش شدن و حاجتمند شدن

برس - بفتححتین پلنکک

باب الشین (ترکی فصل سین هی)

باب الصاد (فصل الفارسی و ترکی سین هی)

باب الضاد (فصل فی الفارسی و ترکی سین هی)

باب الطاء (فصل فی الفارسی و ترکی سین هی)

باب الظاء (فصل فی الفارسی و ترکی سین هی)

باب العین (فصل فی الت ترکی سین هی)

باب الغین (فصل فی الت ترکی) : -

بلیغ - یعنی فروشدن آب در کلو

بعیغ - بالضم چاهی که قعر آن نزدیک باشد

باب الفاء (فصل الت ترکی سین هی)

باب القاف فصل فی الت ترکی : -

بتق - بکسر یکم و فتح دوم بمعنی اسپ بداست

بخاق - آنکه خواهر زن اوزنش باشد بتازیش سلف خوانند

بدق - بفتححتین سکک درازموی

برسق - بفتح یکم و ضم سوم انکورخرد

برقتلق - بضم یکم و فتح سوم و کسر پنجم بتخانه

برماق - بالفتح دست

بسق - سان

بشق - پیکان

بق - بالفتح پیکر و بالضم نیست

بلاق - بالضم چاک و سوراخ وهره بینی

بوتاق - بالضم شاخ درخت

بیرسق - بکسر یکم و فتح دوم روزه

بیوق - سرفراز

باب الکاف التازی فصل فی الت ترکی : -

بزک - بکسر یکم و فتح دوم بت

بکک - بالفتح امیر و بالضم پشه

بکیکک - بالفتح داس بزرک

برکوک - باباء فارسی عمارت

بلوك - بضم تين نام قصبه ايست در تركستان
 پنك - باباء فارسى نيلوفر و نزد صاحب كهنز اللغات كلي ست كه همواره روى او بسوى
 آفتاب باشند هند سنورج مكمعى نامند و پرک بمثله
 بيك و برهتك - بالكسر آستين و سبك و الله اعلم بالصواب
 باب الكاف الفارسى فصل فى التركى و عربى سين هى

باب اللام فصل فى التركى سين هى

باب الميم فصل فى التركى :-

بارم - هست يانيست
 بقم - بضم يك و كسر دوم نيست
 بيرم - بالفتح عيد و الله اعلم بالصواب
 باب النون فصل فى التركى :-

بامن - سنك وزن
 بان - مست
 بتوركمان - پيدا آرنده
 بجن - بكسرتين بوزنه
 بدين - بضم يك و فتح دوم بنشين
 برين - دشى
 برقن - بالضم بت
 بلين - چرخ
 بلدرخن - بضم يك و كسر سوم نخ
 بلسن - بضم باوسين باد
 بلشن - بضم و كسر يك سوم آشنا
 بو كردن - بضم يك و چهارم و سوم كوهر
 بوكن - امروز
 بوين - كردن
 بنيزكان - بكسر يك و سوم پيدا آرنده

باب الواو فصل فى التركى :-

بارو - ديوار حصار - كذا فى العلمى
 براغو - ماده كاو
 برغو - بالضم كوساله

باب الباء فصل فى التركى

بر كه - بالفتح كيل
 بسره - بالكسر ازين سو
 بقه - بالضم كوساله
 بله - بالكسر اينجا

بلتہ - بالفتح تبر
 بیر قوله - بکسریکم و فتح دوم و چهارم بیکبار
 بر مکہ - بضم یکم و سوم بزیز
 باب الیاء فصل التریکی : -
 باری - دیوار حصار کذا فی العلمی
 بلبلانی - حلوائیست کذا فیہاء ایضاً والله اعلم

کتاب الباء فارسی :-

- باب الالف - فصل فی الفارسی (ترکی و عربی سین ہی)
 باب الباء التازی :- فصل فی الفارسی (عربی و ترکی سین ہی)
 باب التاء - فصل فی الفارسی (عربی و ترکی سین ہی)
 باب الجیم التازی - فصل فی الفارسی - (عربی و ترکی سین ہی)
 باب الجیم الفارسی - فصل فی الفارسی (عربی و ترکی سین ہی)
 باب الخاء - فصل فی الفارسی (ترکی سین ہی)
 باب الدال المهملة - فصل فی الفارسی (عربی و ترکی سین ہی)
 باب الذال - فصل فی الفارسی
 باب الراء - فصل فی الفارسی
 باب الزاء التازی - فصل فی الفارسی
 باب السین المهمله - فصل فی الفارسی
 باب الشین المعجمه - فصل فی الفارسی
 باب الضاد المعجمه - فصل فی الفارسی
 باب الفاء - فصل فی الفارسی
 باب القاف - فصل فی الفارسی
 باب الکاف - فصل فی الفارسی
 باب الکاف الفارسی - فصل فی الفارسی
 باب اللام - فصل فی الفارسی
 باب المیم - فصل فی الفارسی

- باب النون — فصل فی الفارسی
- باب الواو — فصل فی الفارسی
- باب الهاء — فصل فی الفارسی
- باب الياء — فصل فی الفارسی

کتاب التاء :

- باب الالف — فصل فی العربی فصل فی الفارسی
- باب الباء — فصل فی العربی فصل فی الفارسی فصل فی الترمکی :-
- تب - بالفتح بس و بالضم یدشکاه والله اعلم بالصواب
- باب التاء — فصل فی العربی فصل فی الفارسی فصل فی الترمکی :-
- تات - باریک
- تت - بالضم یکر
- باب التاء — (فصل فی العربی درج ہی)
- باب الجیم — فصل فی العربی فصل فی الترمکی :-
- تیج - طبقه
- باب الجیم الفارسی — (حرف فصل فی الفارسی درج ہی)
- باب الحاء المهمله (فصل فی العربی و فارسی درج ہی)
- باب الحاء المعجمه (عربی و فارسی الفاظ درج ہی)
- باب الدال (ترکی الفاظ درج سین ہی)
- باب الذال (ترکی الفاظ درج سین ہی)
- باب الراء فصل فی الترمکی :-
- تار - تنک
- تور - بضمین بمعنی هست ضد نیست
- تکر - بضمین اسپ و ماه و پیشانی
- تمر - بالفتح رک و آهن والله اعلم
- باب الزاء فصل فی الترمکی :-
- تاز - اسپ ابرش
- تنوز - بضم یکم و فتح سوم خون دندان زن
- توز - بفتحین نمک

باب الزاء الفارسی (صرف فصل فی الفارسی درج ہی)

باب السین (فصل العربی و فصل الفارسی درج ہی)

باب الشبن المعجمہ - فصل فی التریکی :-

تریش - بالفتح خدمت

تیش - دندان

باب الصاد المهمله (حرف فصل فی العربی درج ہی)

باب الضاد المعجمة (فصل فی العربی درج ہی)

باب الطاء المهمله (حرف عربی الفاظ درج ہی)

باب الظاء المهمله (فصل فی العربی درج ہی)

باب العين المهملة (فصل فی العربی درج ہی)

باب الغین المعجمہ فصل فی التریکی :-

تاغ - کوه

تبغ - بفتح یکم و ضم دوم خدمتی

تتغ - کردن نهادن

ترقع - بفتح یکم و سوم و کسر دوم پیشکش

ترغ - بضمین اسپ کبیت

ترلغ - بفتح یکم و سوم کشاورزی

تراغ - بالضم دام

تغشغ - بضم یکم و سوم برآمدن

تورغ - بضم یکم و سوم همان ترغ

توراغ - بالضم بانمک

تولاغ - پاتیاب

باب الفاء (حرف عربی و فارسی درج ہی)

باب القاف فصل فی التریکی :-

تارلق - بکسر لام تنکی

تیراق - بالضم خاک

تبغلق - خدمتی

تبیق - بفتح یکسر

تفیق - بفتح یکم و کسر دوم مرغ خانگی

تلقق - بضم یکم و فتح سوم کمان نرم

تمشق - بضم یکم منقار

تموز فرق - بالفتح با میم و قاف مضموم و واو معدوله ستاره قطب

تتق - بفتح یکم و کسر دوم کنیر و کواه

تیغلق - کواهی

تولق - بالضم مادیان اول شکم

ترغاق - خبر دادن والله اعلم بالصواب

باب الکاف العربی - فصل فی العربی ... فصل فی الفارسی ... فصل فی الترسی

تنکک - بکسرتین جلیس و خردمند

ترشکک - بالکسر ترنج

ترکک - بکسرتین زنده و بفتح یکم با کسر دوم سر کین

ترنجکک - بکسرتین چادر

ترمکک - بفتحتین غرقاب

تیتلکک - بفتح یکم و سوم اوزن

توشکک - بالضم جامه خواب

تولکک - شفتالو

تیزکک - بکسر یکم و سوم زنده و بفتح یکم و سوم درخت

تیمکک - بکسرتین بمثله

تبلکک - سرفه

تینکک - بکسر یکم و فتح دوم و سوم سنجاب

باب الکاف الفارسی - (حرف فصل الفارسی درج هی)

باب اللام فصل فی الترسی :-

تل - بالکسر زبان

توشمال - بکاؤل

باب المیم فصل فی الترسی :-

تم - بضم تین ترشاهه کذا فی العلمی

تولوم - بضم یکم و سوم اسلحه

باب النون فصل فی الترسی :-

تبن - شورت

تترغن - بضم تین ترنج

تخازن - بالفتح نیازند

تکان - بکسر یکم و سوم با کاف فارسی زنده کننده و پدید آرنده همه تعالی و اعلی

تشتن - بفتح یکم و کسر دوم بیرون

تکسین - بجه و نیز نام بزرگی و در لسان الشعرا مذکور است تکسین بوزن بلسین نام

ترکیست و ترکان را بجه تکسین گویند

تواکن - بضم یکم و چهارم غلیواز

تورتکان - با کاف فارسی همان ترنه کار مذکور

تمن - بالضم ده هزار

توکین - بالضم غلیواز
 تون - جامه شبروی
 تودن - بضم یکم و سوم مادیان نازاینده
 .باب الواو.... فصل فی التریکی :-

تکلو - بالضم روباه
 باب الهاء.... فصل فی التریکی :-

تیه - بضم یکم و فتح دوم نازک
 ترمه - بالفتح ترب
 ترنه - بالضم کلنک
 تکه - نهان کذا فی الملتقط و در علمی مذکور است تکه بوزن تکه بز کوهی

توره - رسم و قاعده
 توژه - کلند
 توشه - بالضم سینه
 توقه - بالضم کرساز
 توه - بالفتح و الکسر شتر
 تونکه - بالضم با کاف فارسی شب تاریک
 تن فره - ابرش سیاه

باب الیاء.... فصل فی التریکی :-

ترتقیچی - بالضم باجیم فارسی اسپ کام رو
 ترغچی - بفتحین باجیم فارسی کشاورز
 ترغی - بالضم کنجشک
 ترکی - بفتح یکم و کسر دوم خوان
 ترلقی - بفتح یکم و سوم نمک آب
 تشقیری - بالفتح بیرون
 تشی - بکسر تین ماده
 تغدی - بالضم بر آمد و بالفتح نیز
 تنکری - بکسر یکم و سوم فارسی خدائی تعالی و تقدس و بالفتح در عربی سهاکه که بدان
 زرو نقره کدازند
 تنکی - باکاف فارسی دریا
 توانی - همان طپانچه مرقوم
 توی - کل سرشته والله و اعلم بالصواب
 تو قدری - خباری

کتاب الثا :

باب الالف.... فصل فی التریکی :-

تنکلوسا - بالفتح با کاف فارسی موقوف دوانیز فارسی علم خانه رومیان در صورتکری
 و آن لغتی ترست در تنکلوشا با تاء قرشت

باب الباء باب التاء ... باب الثاء ... باب الجيم ... باب الحاء ... باب
 الخاء ... باب الدال ... باب الراء ... باب الطاء ... باب العين ... باب
 الغين ... باب الفاء ... باب القاف ... باب الكاف ... باب اللام ... باب
 النون ... باب الهاء ... باب الياء

کتاب الجيم :

باب الالف ... باب الباء التازی ... باب الفارسی ... باب التاء ... فصل فی التری

جغت - بکسر یکم و فتح دوم پری

جریت - مارماهی

باب التاء باب الجيم باب الحاء باب الخاء باب الدال

فصل فی التری :-

چود - منحوس

جداو - ریزه ریزه

باب الذال ... باب الراء المهمله ... فصل فی التری :-

جادر - خیمه

جوربور - پرندة صحرائی

جغر - نام مردی و نیز بخل

باب الزاء المعجمه ... فصل فی التری :-

چاپوز - نام شهرست از ترکستان

باب السین المهمله ... فصل فی التری :-

جمن - آب بسته

جنگوس - بیماری که از بیماری بر خاسته طاقت رفتار نداشته باشد

باب الشین المعجمه ... باب الصاد ... باب الضاد المعجمه ... باب الطاء ...

باب الظاء ... باب العين ... باب الغین ... باب الفاء ... باب القاف ...

فصل فی التری :-

جانق - کاسه

جندقوق - نام دیویست

جقیق - آواز مرغیکه نغمه خوب ندارد

جلنیق - آواز در بزرک در وقت کشودن و بستن

جاق - عهد

جابق - کاسه

جارق - کفشی ست که صحرائیان پوشند
 چقوق - مرغیکه نغمه خوب ندارد
 چقحاق و چقمق - کلاهما بالفتح و باجیم فارسی چخماخ یعنی آتش زند
 چماق - کرزشش پره

باب الکاف التازی ... فصل فی التریکی :-

ججکک - کل را کویند
 جرکک - بیابان و شمشیر
 جرغکک - مرغیست بسیارکو
 جرگکک - مرغ ست بسیارکو
 جردک - نانی باشد که طبایخان آنرا ترتیب دهند
 جسکک - بمعنی ریخ و بلا و محنت
 جزکک - خارپشت
 جزنکک - رافترا
 جفکک - کنجشکک
 جفوکک - مثله

باب اللام ... باب المیم ... باب النون ... فصل فی التریکی :-

جن - اسپ کامل
 جییون - ریشه
 جیسمان - رتبه
 جیغان - توبره
 جین - بالکسر مکس

باب الواو ... فصل فی التریکی :-

جرغاتو - بمعنی جرعه ریز آمده
 جرغتو - جامی باشد ناوچه دارتبازی بلبله خوانند
 جلبو - سبزه
 جلو - مرد شوخ
 جکو - سرخاب

باب الهاء ... فصل فی التریکی :-

جاده - نام ولایتی ست در دریا بار
 جقرته - کرده ریسمان که هندش لکرتی نامند
 جلجله - غلیواز
 جمجرغه - تازیانه

باب الیاء ... فصل فی التریکی :-

جنقی - مشورت و کنکاش کردن با جمعی با هم آمده
 جهری - بازاری

جنطی - نام پادشاهی از یونان
جوالوی - نام مردیست
جق - با کسی مشورت کردن

کتاب الجیم الفارسی :

باب الالف .. باب الباء التازی ... باب التاء ... باب الجیم التازی ... فصل
فی الجیم الفارسی ... باب الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الراء ...
فصل فی الترسی :-

چاغر - کارد
چقرن - بخیل
چقیر - بالضم نخاس
چوقر - با واو معدوله کرزو با کثر نسخه بی و او نوشته دیده شده است
چقمار - مثله

باب الزاء التازی ... باب السین ... باب الشین ... باب الطاء ... باب الظاء ...
باب العین المهمله ... باب الغین ... باب الفاء ... باب القاف ... فصل فی الترسی :

چاق - عهده
چقماق و چقمق - کلاهما بالفتح همان چخماخ که گذشت
چاق - بالضم شش پره کزر
چواق - تنکک

باب الکاف التازی - فصل فی الفارسی ... باب الکاف الفارسی ... فصل
فی الفارسی ... باب اللام ... فصل فی الترسی :-

چوجل - بالضم بادیان نازانیده آمده
چوول - بالضم نیست

باب المیم - فصل فی الفارسی ... باب النون ... فصل فی الترسی :-

چغلن - بالکسر بره هار بزرک
چغن - بفتحتین شکال
چلن - بکسر تین شاماخ

باب الواو ... باب الهاء ... باب الیاء ... فصل فی الترسی :-

چنخی - با کسی مشورت کردن کذا القنیه اما در شرفنامه باجیم تازی و عین مهمله هم بدیمعی
در فصل فارسی آورده است
چی - بالکسر دو آخر کلمه ترکی افزایشند صانع آنچیز مراد بود چون با کما باچی کمانکر
کذا فی شرفنامه و نیز بمعنی وردغکو آمده

کتاب الحاء :

باب الالف ... فصل فی ترکی :-

حمایقا - دوائیست

حزاشا - دوائیست رستی که بشیرازی بر کک کازرونی کویند
حمایا - میوه ایست بشکل خوشه خرما درهم یافته بود مانند پودنه دارد کذا فی القنیه و فیه
ایضاً نوعی از دارو

حنطیانا - نباتی ست که اول اور حنطین ملکک شناخته بود حنطین نام ملکی بود از یونانیان
کذا فی القنیه امامد شرفنامه باجم آورده است و معنی آن نبات کهنه یعنی شنی سرخ
رنکک نوشته

حندارا - دیو شتل کذا فی القنیه اما در تاج در حرف قاف آورده و غلط کرده است
باب الباء التازی ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجیم ... باب الحاء المهمله
باب الدال ... باب الذال ... باب الراء ... باب الزاء ... باب السین ... باب
الشین ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب الظاء ... باب
الفاء ... باب القاف ... باب الکاف التازی ... باب اللام ... باب المیم ...
باب النون ... باب الواو ... باب الهاء ... باب الیا

کتاب الخاء :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الجیم ... فصل فی ترکی :-

خحج - جانوریست کذا فی زفانکویا

خروج - بالضم باوا و فارسی خروس

خفج - بفتح حین همان خفج که گذشت

خلج - بالفتح نام ولایتی از ترکستان زمین و نیز اصل ست ترکان

خوج - بالضم نام کلی که آنرا تاج خروس نیز کویند و نیز کوسپندی که کودکان
بران نشینند و سواری کنند و آنرا شکل دراک و غرم و قوج و قج هم کویند
و خود حرج نیز کویند

باب الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الذال ... باب الراء ... باب
الزاء ... باب السین ... باب الشین ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب
الطاء ... باب الظاء ... باب العین ... باب الغین ... باب الفاء ... باب
القاف ... باب الکاف التازی ... باب اللام ... باب المیم ... باب النون ...
باب الواو ... باب الهاء ... باب الیا

كتاب الدال :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجيم ... باب
الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الراء ... باب الزاء ... باب
السين ... باب الشين ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب
الظاء ... باب العين ... باب الغين ... باب الفاء .. باب القاف ... فصل
في التركي :-

دوزق - دام ماهی

باب الكاف التازی ... باب الكاف الفارسی ... باب اللام ... فصل في التركي :-

دلجل - بالضم ماديان رانیده

دول - بالضم نیست

باب الميم ... باب النون ... باب الواو ... باب الهاء ... فصل في التركي :-

داروغه - با واو فارسی مقطع شهر

باب الياء فصل في العربي ... فصل في الفارسی

كتاب الذال :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الجيم ... باب الحاء ... باب
الذال ... باب الراء ... باب السين ... باب الطاء ... باب العين ... باب الفاء ..
باب القاف ... باب الكاف التازی ... باب اللام ... باب الميم ... باب النون ..
باب الواو ... باب الهاء ...

كتاب الراء :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجيم ... باب
الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الذال ... باب الراء ... باب
الزاء ... فصل في التركي :-

ریز - رحمت کذا في الملتقط

باب السين ... باب الشين ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ...
باب الظاء ... باب العين ... باب الغين ... فصل في التركي :-

ربوغ - بضمين مرد

باب الفاء ... باب القاف ... باب الكاف ... باب اللام ... باب الميم ... باب
النون ... باب الواو ... باب الهاء ... باب الياء ...

کتاب الزاء التازی :

باب الالف ... باب الباء ... فصل فی التریکی

زر اسپ بالفتح نام پسر طوس بن تودر شاه که خواهر ریونیز بحالۀ او بود و بدست فردوبن
سیاوخش کشته شد و نیز نام مپاوز ایران که بروم افراسیاب نجیل کیخسرو بود

باب التاء ... باب الجیم ... باب الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب
الذال ... باب الراء ... باب الزاء ... باب الشین ... باب الصاد ... باب
الطاء ... باب العین ... باب الغین ... باب الفاء ... باب القاف ... باب الكاف
باب اللام ... باب المیم ... باب النون ... باب الواو ... باب الهاء ... باب الياء

کتاب الزاء الفارسی :

باب الالف ... باب الباء ... باب الخاء ... باب الراء ... باب الزاء ... باب
السين ... باب الغین ... باب الفاء ... باب الكاف ... باب اللام ... باب النون ...
باب الواو ... باب الهاء ... باب الياء

کتاب السین :

باب الالف ... فصل فی التریکی :-

ساترا - سرکه و بالکسر شمارا

باب الباء ... باب التاء ... فصل فی التریکی :-

سوت - شیر

سوغات - ارمغانی

سولت - بید

باب الجیم ... فصل فی التریکی :-

ساقنج - اندیشه

سونج - بضم یکم و فتح دوم شادی

سرج - بفتحیتین اسپ پروست

باب الجیم ... فصل فی التریکی :-

پیچ - بالکسر موی

باب الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الذال .. باب الراء ... باب الزاء ... فصل في التركي :-

سوز - سخن

سيز - بکسرتين في

باب السين ... باب الشين ... باب الطاء ... باب العين ... باب الغين ... فصل في التركي :-

سارغ - زرد

ساغ - هوشيار

سديغ - بوريا

سرغ - اسپ زرده

سنغ - سواد

سيغ - بهاي

باب الفاء ... باب القاف ... فصل في التركي :-

سچوق - چرب روده

سرمق - سير

سغراق - بالفتح كاسه و درز فانكوييا بمعنى كاسه شراب مرقوم ست

سغرجق - يار

سغشق - سغال ن سبال ن

سغلق - ميش

سغاق - شكال

سغرق - همان سغرق

سق - آهو

سقق - پس

باب الكاف ... فصل في التركي :-

سوك - بود

سرجك - بالضم افسانه

سكدك - بول

سيوك - استخوان

باب اللام ... فصل في التركي :-

ستال - ريش

سكال - پيار

سل - بالضم خبر

سيغل - غارت

باب الميم ... باب النون ... فصل في التركي :-

- سبرغن - ستاره
- ستن - بضمتهين بها
- سجغان - موش
- سبزن - بالكسر بخيل
- سغن - كوزن
- سغان - پياز
- سفغان - عقيق
- سقسطن - عكه
- سكستان - انكوروشي
- سن بوسوسن - صمد سخن هندش سنكور هندي
- سوان - ندارد
- سوس پاكن - كاؤزنده

باب الواو ... فصل في التركي :-

- سترغو - پای
- سردو - پیمانہ
- سنکو - تره
- سپلکو - باک

باب الهاء ... فصل في التركي :-

- سرجه - آبکینه
- سربچه و سرلچقه - تلح

باب الياء ... فصل في التركي :-

- ساچی - باجیم فارسی پیغمبر
- ستغچی - باجیم فوسی سوداگر
- سغری - کنجینه
- سغجی - بالكسر پاسبان
- سموچی - بالفتح باجیم فارسی پیغمبر
- سوس غری - کاومیش

کتاب الشين :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجيم ... باب
الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الذال ... باب الراء ... باب الزاء
باب السين ... باب الشين ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب
الظاء ... باب العين ... باب الغين ... باب الفاء ... باب القاف ... فصل في التركي

شغراق - بالفتح حيله كرد با ديكر
شلتاق - بالفتح خرخشه و جنك

باب الكاف ... باب اللام ... باب الميم ... باب النون ... باب الواو ...
باب الياء

كتاب الصاد :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الجيم ... باب الحاء ... باب
الخاء ... باب الدال ... باب الراء ... باب الزاء ... باب السين ... باب الشين
باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب العين ... باب الغين ... باب الفاء ...
باب القاف ... باب الكاف ... باب اللام ... باب الميم ... باب النون ...
باب الواو ... باب الهاء ... باب الياء

كتاب الضاد :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجيم ... باب الحاء
باب الخاء ... باب الدال ... باب الراء ... باب الزاء ... باب السين ... باب
الطاء ... باب الظاء ... باب العين ... باب الفاء ... باب القاف ... باب الكاف
باب اللام ... باب الميم ... باب النون ... باب الواو ... باب الهاء ... باب الياء

كتاب الطاء :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجيم ... باب
الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الراء ... باب الزاء ... باب السين ...
باب الشين ... باب الطاء ... باب العين ... باب الغين ... باب الفاء ... باب
القاف ... باب الكاف ... باب اللام ... فصل في التركي :-

طغرل - بالضم نام پادشاهی و نیز نام جانور معروف از پرندگان درنده که فارسیائش
شاهباز نامند

طل - بالضم میوه

باب الميم ... باب النون ... باب الواو ... باب الهاء ... باب الياء

کتاب الظاء

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الراء ... باب العين ... باب الفاء
باب القاف ... باب اللام ... باب الميم ... باب النون ... باب الهاء ... باب الياء
کتاب العين :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجيم ... باب
الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الذال ... باب الراء ... باب الزاء
باب السين ... باب الشين ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب
الظاء ... باب العين ... باب العين ... باب الفاء ... باب القاف ... باب الكاف ...
باب اللام ... باب الميم ... باب النون ... باب الواو ... فصل في التركي : -
عیم او - ای چشم
باب الهاء ... باب الياء

کتاب الغين :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجيم ... باب
الخاء ... باب الدال ... باب الذال ... باب الراء ... باب الزاء ...
فصل في التركي : -

غز - بالضم جنسی از ترکان کذا فی الاجمال حسینی ودرادات الفضلا مندرج ست قومی
که ملک خراسان در عهد ملک شاه بزور گرفته بودند

باب السين ... باب الشين ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب
الظاء ... باب الفاء ... باب القاف ... باب الكاف ... باب اللام ... باب الميم ...
باب النون ... باب الواو ... باب الهاء ... باب الياء

کتاب الفاء :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجيم ... فصل
في التركي : -

فرغانچ - بالفتح ماده کاو که نیک فربه باشد

باب الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الذال ... باب الراء ... باب
 الزاء ... باب السين ... باب الشين ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء
 باب العين ... باب الغين ... باب الفاء ... باب القاف ... باب الكاف ... باب
 اللام ... باب الميم ... باب النون ... باب الواو ... باب الهاء ... باب الياء
 كتاب القاف :

باب الالف ... باب الباء ... فصل التركي :-

قرب - دوویشی

باب التاء ... فصل في التركي :-

قانت - فرمان بردار

قوت - آنچه روزی بدان بگذرانند

باب الثاء ... باب الجيم ... فصل في التركي :-

قرنج - فراشتكك

باب الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الذال ... باب الراء ...
 فصل في التركي :-

قرا - اشتر

قداور و قداور - كلاهما بالفتح راهبر و قيل سواران كه بيرون لشكر باشند محافظت را

و هند چوكي نامند و نیز هر دو لغت بازاء معجمه هم آمده است

قندهار - بالفتح نام شهری از تركستان زمين منسوب بخو برويان

باب الزاء ... فصل في التركي :

قاز - پرنده ايست آبی سپيد كه اندكي هر دو در لسان الشعرا معنی آن بط نوشته است

قبقاز - بط سپيد

قز - بالضم کران بها

قیز - دختر

قبيغز - بيغم

قداوز - همان قداور مذکور

باب السين ... باب الشين ... فصل في التركي :-

قرغش - بالفتح دعای بد كه نعش ضد انست

قر قزندش - بفتح هر دو قاف برادر کلان

قزندش - برادر

قروش - بالكسر نزدیک

قیش - خویشاوند

باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب الظاء ... باب العين ... باب الغین ... فصل فی الترتیب :-

قبع - در
قتغ - بخت
قتلغ - هوشمند و بزرگ
قدغ - کناره
قدلغ - بضم یکم و سوم قبیله ایست از ترکان
قیلغغ - غمناک

باب الفاء ... فصل فی العربی ... فصل فی الترتیب
قف - بالضم برخیز

باف القاف ... فصل فی العربی ... فصل فی الفارسی ... فصل فی الترتیب :-

قچچاق - بادوم و سوم فارسی نام بیابانی و نیز اصلی ست ترکان را که ایشان را قچچاقیان و یکک نفر قچچاقی و نیز قچچاق کویند و نیز قچچاق هم درین لغت ست
قدق - بالضم خر کره
قراق - دیدبان
قرلغق - شیر و کنجشک
قرسق - معده و بفتح یکم و سوم مشک را کویند
قرقلق - پرسنده
قرنق - کنیزک
قشراق - بالکسر خانه کرم که برای زمستان سازند
قراسق - کوش
قرق - مادیان
قیرق - دم
قیق - زهره باواز بلند و همان قاق
قیق - کوهی ست محیط بدنیا

باب الکاف ... فصل فی الترتیب :-

قرقک - بالفتح شت ماهی
قراک - آبدان

باب اللام ... فصل فی الترتیب :-

قزل - بفتح یکم و کسر دوم شیر و نیز نام پادشاهی که ممدوح ظهیر فاریابی بود که آنرا قزل ارسلان کویند
قل - بالضم غلام
قیل - اسپ توسن

باب المیم ... باب النون ... فصل فی الترتیب :-

قازغان و قزغان - دیکک مسین
 قیلن - بالفتح کفتار
 قزل ارسلان - شیر سرخ و پادشاهی که مدوح ظهیر فاریابی بود
 قلن - بالفتح چون
 قلون - نام ترکی که رسم اورا کشته هنگام بردن قباد چون راهش گرفته بود
 قن - کورخر

باب الواو... فصل فی التریکی :-

قولاغو - یکم نوعی از بیماری ستورکه در منکب بدید آید کذا فی الصراح
 قیدو - پادشاه مغلان
 قیو - فزوده والله اعلم

باب الهاء... فصل فی التریکی :-

قجه - کجا
 قرعه - زاغ
 قره - اسپ سیاه
 قشقه - اسپ روی سپید
 قله - اسپ برنکک معروف
 قسمه - هم
 قوله - یکبار
 قنده - کجا
 قومه - سرقه قرابات
 قیده - کجاقین الله جره
 قیسنازه - حشور

باب الیاء... فصل فی التریکی :-

قازی و قرزی - بالفتح فریبی شکم کذا فی القنیه
 قشی - بالفتح فردو آمد
 قوی - کرکس
 قچار باشی - نام شهری
 قرقچی - بالضم باجیم فارسی سلاح دار
 قرطی - ماه خوار
 قری - و تیر تبر شیر خوار
 قرتقی - کهنه نفس همایه
 قتی - کر
 قزی - بره شیر خوار
 قوی - کوسپند
 قتی - کدام

کتاب الکاف :

باب الالف ... باب الباء ... باب الباء الفارسی ... باب التاء ... باب الثاء ...
باب الجیم ... فصل فی التریکی :-

کج - زور
کلنج - خشت
کلج - موی پیشانی اسپ
کج - بیکانه

باب الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الراء ... فصل فی التریکی :-

کزاور - اسپ منکرمی باید بودیانه
باب الزاء ... فصل فی التریکی

کجیز - بی زور

باب السین ... باب الشین ... فصل فی التریکی :-

کش - مردم

باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب الظاء ... باب العین ...
باب الغین ... باب الفاء ... باب القاف ... باب الکاف ... فصل فی التریکی

کرکک - بفتحتین می باید
کسلمنکک - موش خوار
کلسکک - کبکک دراج
کبکیکک - ستنبه
کبیکک - فراخ

باب الکاف ... باب اللام ... فصل فی التریکی

کجل - بفتحتین مرد
کول - جان

باب المیم ... باب النون ... فصل فی التریکی :-

کزن - راسو
ککزجکن - کبوتر
کلون - خرکس

باب الواو ... فصل فی التریکی :-

کجلو - بازور
کسو - زشت
کرکلو - خوب

کنکو - بختيار

کو - هيچ بوددو املا

باب الهاء ... فصل في التركي :-

کنده - خود که را چون کیس کلاه

کیکه - کلاه را

باب الياء ... فصل في التركي :-

کرتی - راستی

کرتی - خار هشت

کندنی - خود را

کتاب اللام :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجيم ... باب
الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الذال ... باب الراء ... باب الزاء
باب السين ... باب الشين ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب
الظاء ... باب العين ... باب الغين ... باب الفاء ... باب القاف ... باب الكاف
التازی ... باب الكاف الفارسی ... باب اللام ... باب الميم ... باب النون ...
باب الواو ... باب الهاء ... باب الياء

کتاب الميم :

باب الالف ... باب الباء ... باب الباء الفارسی ... باب التاء ... باب الثاء ...
باب الجيم ... باب الجيم الفارسی ... باب الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ...
باب الذال ... باب الراء ... باب الزاء ... باب الزاء فصل في الفارسی ...
باب السين ... باب الشين ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب
الظاء ... باب العين ... باب الغين ... باب الفاء ... باب القاف ... باب الكاف ...
باب اللام ... باب الميم ... باب النون ... فصل في التركي :-

من - بالكسر و الضم عيب ست

باب الواو ... فصل في التركي

منکو - بالكسر جاويد

منلو - عيب ناك
 منو - كربه دشتي
 مو - اينكه تازي آن ندا باشد
 باب الهاء ... فصل في التركي :-
 ملكه - كر آميخته چندين
 باب الياء ...

كتاب النون :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجيم ... باب
 الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الذال ... باب الراء ... باب
 الزاء ... باب الزاء الفارسي ... باب السين ... باب الشين ... باب الصاد ...
 باب الضاد ... باب الطاء ... باب الظاء ... باب العين ... باب الغين ... باب
 الفاء ... باب القاف ... باب الكاف ... فصل في التركي

نكك - بالكسر خوچنانچه قل غلام قل نكك و توواين ملحق بكلمه
 باب الكاف التازي ... باب اللام ... باب الميم ... باب النون ... باب الواو ...
 باب الهاء ... فصل في التركي :-

نحه - جندته چزي
 نويقه - پوست سر
 نه - چيزي

باب الياء ...

كتاب الواو :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجيم ... باب
 الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الراء ... باب الزاء ... باب السين
 باب الشين ... باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب الظاء ... باب
 العين ... باب الغين ... باب الفاء ... باب القاف ... باب الكاف ... باب الكاف
 الفارسي ... باب اللام ... باب الميم ... باب النون ... باب الواو ... باب الها ...
 باب اليا ...

کتاب الها :

باب الالف ... باب الباء التازی ... باب التاء ... باب الثاء ... باب الجیم التازی
 باب الجیم الفارسی ... باب الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الذال ...
 باب الراء ... باب الزاء ... باب الزاء الفارسی ... باب السین ... باب الشین ...
 باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب العین ... باب الغین ... باب
 الفاء ... باب القاف ... باب الکاف ... فصل فی الکاف الفارسی ... باب اللام
 باب المیم ... باب النون ... باب الواو ... باب الهاء ... باب الیاء ...

کتاب الیا :

باب الالف ... باب الباء ... باب التاء ... باب الجیم ... باب الجیم الفارسی ...
 فصل فی الفارسی ... فصل فی ترکی :-

یلواج و یلواج - کلاهما بفتحین و اخیر بسکون نیز یعنی پیغمبر

باب الحاء ... باب الخاء ... باب الدال ... باب الراء ... باب الزاء ...
 فصل فی ترکی :-

یاشیز - غم
 یرقز - بیکناه
 یلغز - تنها
 یوز - بد

باب السین ... باب الشین ... فصل فی ترکی :-

یریش - هم شریک
 یکرش - بکسریک و سوم بچه که پدرش از ترک بود و مادرش از هند یا بحس
 یلیش - همراه

باب الصاد ... باب الضاد ... باب الطاء ... باب الظاء ... باب العین ... باب
 الغین ... فصل فی ترکی :-

یرلغ - بیچاره و بفتح یکم و ضم سوم فرمان پادشاه و یرسیق و یرلیق نیز درین لغت است
 یلغز - تیر
 یزلیغ - زاغ

باب الفاء ... باب القاف ... فصل فی التریکی :-

- یاختاق - روشنائی
- یارق و یاروق - دست بند
- یرق - کنه
- یزلق - بفتح یم و سوم فرمان پادشاه
- یرمق - سالوس
- یغناق - بالفتح زیوریت که آنرا یغلناق و یغلطاق نیز گویند
- یغریلق - سنک خوارک
- یغشاق - بخشش
- یلاق - نام پادشاهی در غلام رانیز گویند
- یغلق - همان یغلق مذکور
- یمشق - بزم
- یلق - فسانه
- یوق - نزدیک
- پیلاق - خانه سرد که از جهت تابستان سازند

باب الکاف التازی ... فصل فی التریکی

- یکرک - اسپ دوزده
- یماک - نام غلام ترکان

باب اللام ... فصل فی التریکی :-

- یل - بالفتح محکم
- ینال - نام ترکی ست

باب المیم ... فصل فی التریکی

- یارم - نیم
- یحکم - بالفتح خانه تابستان و نام ترکستان و کروهی جعفر را گویند کذا فی زفانکویا

باب النون ... فصل فی التریکی :-

- یرتغن - آفریدکار
- یعن - پیل
- یکدرجن - ذبح
- یلغن - دروغ
- یمن - بد

باب الواو ... باب الهاء ... فصل فی التریکی :-

- یرغه - بالفتح اسپ تیز رود رهوار که در رفتار غلط نکند
- یلبه - یادیزن

ينه - اسپ
يويله - جنين

باب الياء ... فصل في التركي: -

ياربي - دارنده
يخشي - نيكو و خوب
يبرقعجي - رحمت كننده
يرشقي - شپ پرك
يرقلي - كناهكار
يركلي - دلاور
يفشالجي - جوانمرد
يقري - بالا
يلندي - سجده كرد
يدي - راهبر
يلقي - كله
يلقجي - كله بان
ينقشي - صعوه
يري - ازين سوي

تمام شد